

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΜΕΝΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ
ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ – ΘΡΑΚΗΣ
ΓΕΝΙΚΗ ΔΝΣΗ ΕΣΩΤ. ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ**

Ταχ. Δ/νση	:	Τ. Οικονομίδη 1 & Κ. Ρουσσίδη 11
Ταχ. Κώδικας	:	54 110, Θεσσαλονίκη
Πληροφορίες	:	Μ.Κοκόνογλου
Τηλέφωνο	:	2313 – 309413
Τηλεομ/πία	:	2313 – 309175
email	:	

Θεσσαλονίκη, 12-1-2016

Αρ. Πρωτ.: 101506

ΠΡΟΣ :

- 1) ΟΤΑ νομού Θεσσαλονίκης (με e-mail)
- 2) Τμήματα Διοικητικού Οικονομικού Νομών Αποκεντρωμένης Διοίκησης Μακεδονίας-Θράκης – Έδρες τους (με e-mail)

ΘΕΜΑ: Είσπραξη , διαχείριση και διάθεση εσόδων μη ενοριακών ναών κοιμητηρίων.

Σχετ: Το με αρ. 43797 /15-12-2015 έγγραφο του Υπουργείου Εσωτερικών

Σας διαβιβάζουμε σε φωτ/φο το ανωτέρω σχετικό έγγραφο του Υπουργείου Εσωτερικών, προς ενημέρωση σας.

Τα τμήματα Διοικητικού Οικονομικού παρακαλούνται όπως ενημερώσουν τους ΟΤΑ του νομού τους.

**Με Εντολή
Γενικού Γραμματέα Α.Δ.Μ-Θ
Η Προϊσταμένη Τμήματος Προσωπικού**

Μαρία Τσιάρα

ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΜΕΝΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ
ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ-ΘΡΑΚΗΣ
ΓΕΝ. ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ
Ακριβές απότιμο γραφο
μ.ε.β.
Επίθημα Γραμματέας και
Πληροφόρησης Πολιτών
της Διεύθυνσης Διοίκησης
Γαστιφίδης Κων/νος
ΤΕ Διοικ. - Λογιστικού

59
3/12

Κοκκινόβρ. ου/α

ου/α

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ &
ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ
ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ
ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ &
ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ Τ.Α.

ΤΜΗΜΑ ΕΣΟΔΩΝ

Πληροφορίες: Ζ. Γκίκα
Ταχ. Δ/νση: Σταδίου 27
Τ.Κ.: 101 83 Αθήνα
Τηλ.: 213 1364819
Fax: 213 1364813
e-mail: gramatia@ypes.gr
<http://www.ypes.gr>

Αθήνα, 15 Δεκεμβρίου 2015

Α.Π.: ουκ. 43797

ΠΡΟΣ: Διευθύνσεις Διοίκησης των
Αποκεντρωμένων Διοικήσεων του
Κράτους και ειδικά για την
Αποκεντρωμένη Διοίκηση Αιγαίου –
Διεύθυνση Εσωτερικών

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΣΟΔΩΝ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ
ΕΛΛΑΣ - ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
Αριθ. Πρωτ. 101.506
Ημερομηνία 23-12-2015

**Θέμα: Είσπραξη, διαχείριση και διάθεση εσόδων μη ενοριακών ναών
κοιμητηρίων.**

Με αφορμή τη γνωστοποίηση από το Σώμα Ελεγκτών – Επιθεωρητών Δημόσιας
Διοίκησης, έκθεσης επιθεώρησης-ελέγχου με θέμα την είσπραξη, διαχείριση και
διάθεση εσόδων των μη ενοριακών ναών κοιμητηρίων, θέλουμε να θέσουμε υπόψη
σας τα εξής:

Με βάση το άρθρο 1 του ν. 547/1977 «Περί διοικήσεως και διαχειρίσεως των μη
ενοριακών ναών των Κοιμητηρίων», η διοίκηση και η διαχείριση των μη ενοριακών
ναών των κοιμητηρίων και της περιουσίας τους (εκτός αυτών που υπάγονται σε
Φιλανθρωπικά Ιδρύματα), όταν αυτοί βρίσκονται εντός της χωρικής αρμοδιότητας
δήμων με πληθυσμό άνω των 50.000 κατοίκων με βάση την ισχύουσα απογραφή,
καθώς και των δήμων που είναι έδρες Νομών και αυτών που περιλαμβάνονται στην
περιφέρεια της τέως Διοικήσεως Πρωτευούσης, ασχέτως πληθυσμού, ασκείται
σύμφωνα με τις διατάξεις για τη διοίκηση και διαχείριση της δημοτικής περιουσίας,
δηλαδή έχουν εφαρμογή οι διατάξεις του β.δ. της 17/5-15/6/1959 «Περί οικονομικής
διοικήσεως και λογιστικού των Δήμων και Κοινοτήτων»¹, του β.δ. της 24/9-
20/10/1958 «Περί των προσόδων των Δήμων και Κοινοτήτων» και του ν.δ. 318/1969
«Περί βεβαιώσεως και εισπράξεως των εσόδων των Δήμων και Κοινοτήτων».

¹ Η διοίκηση και η διαχείριση των υπολοίπων ναών των κοιμητηρίων και της περιουσίας τους
ασκείται από τον πλησιέστερο ενοριακό ναό σύμφωνα με τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις.

Σύμφωνα με το άρθρο 75 παρ. II του ΚΔΚ «Οι Δήμοι και οι Κοινότητες ασκούν, σε τοπικό επίπεδο, κρατικού χαρακτήρα αρμοδιότητες, οι οποίες τους έχουν ανατεθεί για την καλύτερη εξυπηρέτηση των πολιτών, σύμφωνα με τη σχετική νομοθεσία». Στις αρμοδιότητες αυτές ανήκει και «8. Η δημιουργία, συντήρηση και λειτουργία κοιμητηρίων και κέντρων αποτέφρωσης νεκρών, καθώς και η χορήγηση άδεια ταφής και αποτέφρωσης νεκρών».

Στην υπ' αριθμό 316/1995 Γνωμοδότηση του ΝΣΚ, σημειώνεται ότι με βάση την κείμενη νομοθεσία² η διοίκηση και η διαχείριση όλων των νεκροταφείων που βρίσκονται σε λειτουργία, ανήκει στους δήμους και συνεπώς η ευθύνη για τη φύλαξη, συντήρηση και εύρυθμη λειτουργία τους εναπόκειται σε αυτούς.

Διαχείριση των εσόδων μη ενοριακού ναού εντός κοιμητηρίου.

(α) Από δημοτική επιχείρηση.

Σύμφωνα με το άρθρο 3 του α.ν.582/1968 «Περί δημοτικών και κοινοτικών κοιμητηρίων», τα κοιμητήρια χαρακτηρίζονται ως πράγματα εκτός συναλλαγής. Περαιτέρω, στο άρθρο 4 παρ. 2 του ίδιου νόμου αναφέρεται «Αι εκ των κοιμητηρίων πρόσοδοι είναι δικαιώματα ή τέλη επιβαλλόμενα προς κάλυψην εν μέρει ή εν όλω των δαπανών της συντηρήσεως και εν γένει λειτουργίας αυτών». Επιπλέον, η εκχώρηση περιπτώσεις της παρ. 5 του άρθρου 176 και της παρ. 11 του άρθρου 209 του ν. 3463/2006.

Το άρθρο 254 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων (ν.3463/2006) στην παρ.1 εξαιρεί τη λειτουργία κοιμητηρίων και κέντρων αποτέφρωσης νεκρών ως σκοπού δημοτικής κοινωφελούς επιχείρησης. Επιπροσθέτως, η παρ. 3 του ίδιου άρθρου απαγορεύει να αποτελέσουν αντικείμενο δραστηριότητας της κοινωφελούς επιχείρησης οι παραχωρηθείσες στους ΟΤΑ κρατικού χαρακτήρα αρμοδιότητες, όπως αυτές περιγράφονται στο άρθρο 75 παρ. II του ΚΔΚ. Στην περίπτωση 8 της παρ. II του άρθρου 75, αναφέρεται ως αρμοδιότητα των δήμων, η δημιουργία, συντήρηση και λειτουργία κοιμητηρίων και κέντρων αποτέφρωσης νεκρών, καθώς και η χορήγηση άδειας ταφής και αποτέφρωσης.

Το άρθρο 266 του ΚΔΚ δίνει τη δυνατότητα να συσταθεί ανόνυμη εταιρεία μόνο από ένα δήμο με σκοπό την αξιοποίηση της δημοτικής ακίνητης περιουσίας ή για την εκμετάλλευση κοινόχρηστων χώρων.

Με βάση τα ανωτέρω δεν είναι σύννομη η διαχείριση των εσόδων ενός μη ενοριακού ναού που βρίσκεται εντός νεκροταφείου από μονομετοχική δημοτική ανόνυμη εταιρεία, καθώς και από δημοτική κοινωφελή επιχείρηση.

(β) Από την Κοσμητεία του ναού.

Καθώς έχει ήδη αναφερθεί, σύμφωνα με το άρθρο 1 του ν.547/1977, η διοίκηση και η διαχείριση των μη ενοριακών ναών των κοιμητηρίων και της περιουσίας τους, εκτός των ναών που υπάγονται σε φιλανθρωπικά ιδρύματα, όταν αυτοί βρίσκονται εντός της

² Παρ. 2 άρθρου 7 του α.ν. 2200/1940 και άρθρου 2 παρ. 1 του α.ν.582/1968.

χωρικής αρμοδιότητας δήμων με πληθυσμό άνω των 50.000 κατοίκων με βάση την ισχύουσα απογραφή, καθώς και των δήμων που είναι έδρες Νομών και αυτών που περιλαμβάνονταν στην περιφέρεια της τέως Διοικήσεως Πρωτευούσης, ασχέτως πληθυσμού, ασκείται σύμφωνα με τις διατάξεις για τη διοίκηση και διαχείριση της δημοτικής περιουσίας, δηλαδή με βάση το βασιλικό διάταγμα της 17-5/15-6-1959 «Περί οικονομικής διοικήσεως και λογιστικού των Δήμων και Κοινοτήτων», όπως ισχύει.

Τα έσοδα και η περιουσία των μη ενοριακών ναών των κοιμητηρίων, των οποίων η διαχείριση ανήκει στους οικείους δήμους, διατίθενται, σύμφωνα με το άρθρο 3 του ν.547/1977, πρωτίστως για την επισκευή, συντήρηση, βελτίωση, επέκταση και εν γένει διατήρηση της καλής κατάστασης του ναού και για κάθε ανάγκη του κοιμητηρίου, περιλαμβανομένης και της επεκτάσεώς του. Τυχόν περισσεύματα των εσόδων αυτών διατίθενται από τον δήμο για άλλους σκοπούς.

Οι διατάξεις σχετικά με την Κοσμητεία του Ναού δεν εφαρμόζονται επί των μη ενοριακών ναών των κοιμητηρίων, των οποίων η διοίκηση και η διαχείριση ανήκει στους δήμους (άρθρο 4 ν.547/1977). Η προβλεπόμενη από τον Κανονισμό της Ιεράς Συνόδου αρ. 8/1979/1980 «Κοσμητεία του Ναού», επιμελείται της ενκοσμίας και επιπρεπείας αυτού και έχει συμβουλευτικό ρόλο.

Εφημέριοι, ιεροψάλτες και νεωκόροι.

*Αντολεξεί απόδοση αποσπασμάτων της ειδικής έκθεσης επιθεώρησης-ελέγχου του Σώματος Επιθεωρητών – Ελεγκτών Δημόσιας Διοίκησης:

Δεν προβλέπεται στην κείμενη νομοθεσία η καταβολή μέρους των εσόδων από ιεροπραξίες σε ιερείς καθώς με το άρθρο 1 του α.ν. 536/1945, ορίστηκε ο βασικός μηνιαίος μισθός των εν ενεργεία τακτικών εφημερίων όλων των Ιερών Ναών, ενοριακών και μη, και με το άρθρο 11 του ίδιου νόμου ορίστηκε η διαδικασία εικαθάρισης και πληρωμής αυτών από το Δημόσιο Ταμείο. Επίσης, με την παράγραφο 5 του άρθρου 13 του ν. 4111/2013, οι πάσης φύσεως αποδοχές του εφημεριακού κλήρου βαρύνουν τον προϋπολογισμό του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, Πολιτισμού και Αθλητισμού³ και καταβάλλονται μέσω της Ενιαίας Αρχής Πληρωμής.

Στον Κανονισμό της Ιεράς Συνόδου αρ. 8/1979/1980, άρθρο 14 παράγραφος 7, ορίζεται ότι μπορούν εφημέριοι ενοριακών ναών να καλύπτουν τις ανάγκες των κοιμητηρίων κατά την κρίση του οικείου Μητροπολίτη, χωρίς να αναφέρεται σχετική επιπλέον χρηματική αποζημίωση.

Στον ιεροψάλτη δεν καταβάλλεται ποσοστό από τα έσοδα από τις ιεροπραξίες σε μη ενοριακούς ναούς κοιμητηρίων σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία.

Στον Κανονισμό της Ιεράς Συνόδου 176/2006 (ΦΕΚ 268 Α) περί Ιεροψαλτών, στο άρθρο 7 παράγραφος 2 αναφέρεται ότι ο κατώτερος κατά κατηγορία μισθός ιεροψάλτου καθορίζεται από το οικείο Μητροπολιτικό Συμβούλιο, ενώ στην

³ Νιν Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων.

παράγραφο 5, αναφέρεται ότι οι iεροψάλτες των ενοριακών ναών δικαιούνται μέρος των προσφερομένων από τους πιστούς για την τέλεση iεροπραξιών. Σε ό,τι αφορά τους μη ενοριακούς ναούς κοιμητηρίων, ισχύουν τα προβλεπόμενα στο άρθρο 2 του ν.547/1977, σύμφωνα με το οποίο ο αριθμός των θέσεων iεροψαλτών καθορίζεται με απόφαση του οικείου δημοτικού συμβουλίου, η πλήρωση αυτών με απόφαση του Δημάρχου και ο μισθός τους ορίζεται κατ' αναλογία με τις ισχύουσες περί ενοριακών ναών διατάξεις εις βάρος του προϋπολογισμού του δήμου.

Δεν προβλέπεται στην κείμενη νομοθεσία η καταβολή μέρους των εσόδων από τις iεροπραξίες, που τελούνται σε μη ενοριακούς ναούς κοιμητηρίων, σε Ιερές Μητροπόλεις και σε iερούς ναούς.

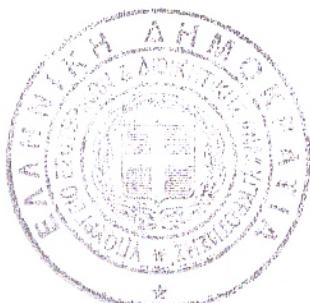
Παρακαλούνται οι Αποκεντρωμένες Διοικήσεις του Κράτους να αποστείλουν το παρόν έγγραφο σε όλους του δήμους χωρικής αρμοδιότητάς τους στους οποίους υπάρχουν μη ενοριακοί ναοί κοιμητηρίων, προς ενημέρωσή τους για τη σύννομη και εύρυθμη λειτουργία αυτών.

Ο Υφυπουργός

Γ. Μπαλάφας

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗ:

Υπουργείο Δικαιοσύνης
Γενική Γραμματεία για την
Καταπολέμηση της Διαφθοράς
Σόμα Επιθεωρητών – Ελεγκτών
Δημόσιας Διοίκησης

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛΑ ΚΥΡΙΜΗΣ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΔΙΑΝΟΜΗ:

1. Διεύθυνση Οικονομικών Τ.Α.
Τμήμα Εσόδων
2. Διεύθυνση Οργάνωσης και Λειτουργίας Τ.Α.
3. Διεύθυνση Προσωπικού Τ.Α.